

[วิ จั ก ษ์ วิ จั ย]

ไผ่มุก อุทยานวลี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์และศิลปะ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

แนวทางการ พัฒนาศักยภาพ ในการอนุรักษ์

การจัดการสมุดไทยของภาคใต้มี
ปัญหาหลายลักษณะด้วยกัน บทความ
นี้จะกล่าวถึงปัญหาในเชิงการบริหาร
จัดการแหล่งข้อมูลที่ประสบอุปสรรค
ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ แนวคิด
ศักยภาพของฐานข้อมูล ตลอดจน
ปัญหาเรื่องชุมชนไม่มีบทบาทในการ
ร่างบริหารจัดการ สุดท้ายบทความจะ
ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ
ในการอนุรักษ์ เพื่อให้สมุดไทยเป็น
แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

สมุดไทย

1. ปัญหาในเชิงการบริหารจัดการแหล่งข้อมูล

ปัญหาการบริหารจัดการของแหล่งพิจารณาต่าง ๆ คือ ด้านบุคลากรที่มีบทบาทในการอนุรักษ์ การบริหารงบประมาณ วิสัยทัศน์ในการอนุรักษ์ สมุดไทย การพัฒนาพื้นฐานข้อมูล และลักษณะ การบริหารงานโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการ อนุรักษ์เกี่ยวกับท้องถิ่น

1.1 ด้านบุคลากรที่มีบทบาทในการอนุรักษ์ ของแหล่งข้อมูล

ปัญหาด้านบุคลากรที่มีบทบาทต่อการอนุรักษ์ สมุดไทยของแหล่งข้อมูลมักเกิดจากข้อจำกัดด้าน จำนวนบุคลากรที่มีไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะในศูนย์วัฒนธรรมที่ตั้งในสถาบันการศึกษา ระดับมัธยมและอุดมศึกษาภาคใต้ที่ต้องอาศัย บุคลากรทางการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินการด้านการอนุรักษ์สมุดไทยโดยรวม กระทบ ต่อการจัดสรรนโยบายงบประมาณในการดำเนินงาน กำลังคนที่จัดสรรไม่เพียงพอ ยังเกี่ยวโยงกับปัญหา ในส่วนของโครงสร้างการบริหารงาน เช่น สำนัก

ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสุราษฎร์ธานี มีกำลังคนไม่ เพียงพอมาจากการดำเนินงานของหน่วยงาน ยัง ขาดการเชื่อมต่อในระดับคณะ ภาควิชา แม้สำนักมี ฐานะเทียบเท่าคณะ แต่ไม่มีกองซึ่งเป็นหน่วยงาน ระดับรองลงมารองรับ โครงสร้างการบริหารงาน เช่นนี้ขาดกำลังคนสนับสนุนในการทำงาน การ บริหารงานของสำนัก ปัจจุบันขึ้นตรงต่ออธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏ กล่าวได้ว่าเป็นการสนับสนุน นโยบายแต่ขาดการดำเนินงานได้อย่างคล่องตัวใน การปฏิบัติ การบริหารงานเชิงนโยบายเช่นนี้ทำให้ กำลังคนน้อย งบประมาณไม่เพียงพอ งานด้านการ อนุรักษ์จึงล่าช้า (สัมภาษณ์, รศ. ชวน เพชรแก้ว 23 กันยายน 2548) ปัญหาบุคลากรในสถาบันด้าน วัฒนธรรมภาคใต้อย่างสถาบันทักษิณคดีศึกษา ยังเป็นอุปสรรคที่ส่งผลต่อการพัฒนางานด้านการ อนุรักษ์ การที่กำลังคนไม่เพียงพอโดยเฉพาะปัญหา ที่เกิดจากการผลิตนักวิจัยที่สามารถนำความรู้มา ใช้เกี่ยวกับงานด้านการอนุรักษ์เอกสารโบราณยัง มีน้อยมาก ทั้งนักวิชาการ นักวิจัย ซึ่งทางสถาบัน มองว่าการผลิตบุคลากรรุ่นใหม่ที่จะมาช่วยสนับสนุน การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทั้งการปริวรรตและ การศึกษาวิเคราะห์เอกสารสมุดไทยยังมีความจำเป็น อยู่ และควรมีการเชื่อมโยงกับแผนการพัฒนา อุดมศึกษา (สัมภาษณ์, ชัยวุฒิ พิชะกุล 10 กรกฎาคม 2548) ปัญหาการขาดบุคลากรที่มีความชำนาญเกี่ยว กับงานด้านวัฒนธรรมทุกสาขาที่อาจบูรณาการกับ งานการอนุรักษ์ได้ทำให้การอนุรักษ์ข้อมูลของสมุด ไทยอยู่ในขั้นตอนของการเก็บรวบรวม และปริวรรต จัดเก็บมากกว่า และแม้แต่การปริวรรตผลงานต้นฉบับ ที่คัดลอกมาแล้วว่ามีความสมบูรณ์ก็มีจำนวนน้อย กว่าครึ่งของข้อมูลดิบที่สะสมในแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

ในด้านการบุคลากรที่มีความรู้ด้านอักษรภาษา โบราณที่สามารถถอดความต้นฉบับและการเผยแพร่ ถ่ายทอดความรู้ด้านภาษาโบราณ เช่น การใช้อักษร

ขอม ภาษาไทยถิ่นใต้ ก็ยังมีข้อจำกัดซึ่งเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับกระบวนการศึกษาภูมิความรู้จากแหล่งข้อมูล (สัมภาษณ์, ศ.สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2 มิถุนายน 2547)

1.2 การบริหารงบประมาณเพื่อการอนุรักษ์

ปัญหาด้านการบริหารงบประมาณเนื่องจากการอนุรักษ์เป็นการจัดระบบและการเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์ ในส่วนของกระบวนการจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณ กำลังคน ดังนั้นทั้งงบประมาณและกำลังคนมีความสัมพันธ์กันทำให้การปฏิบัติสามารถเกิดผลได้จริง นอกจากการอนุรักษ์ในเชิงนโยบายเพียงอย่างเดียว งบประมาณที่สนับสนุนต่อระบบการอนุรักษ์ตั้งแต่กระบวนการสำรวจรวบรวม การเก็บต้นฉบับ การจัดเก็บระบบรักษาดูแล การปริวรรตถอดความ การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ อาศัยทุนแทบทั้งสิ้น (สัมภาษณ์, ศ.สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ 2 มิถุนายน 2547 และ รศ.ชวน เพชรแก้ว 23 กันยายน 2548) ในส่วนของศูนย์วัฒนธรรม เอกสารจัดสรรงบประมาณจากการตั้งสังกัดเองมีข้อจำกัดมาก ก็สืบเนื่องมาจากนโยบายและการบริหารงานที่เล็งเห็นว่างานด้านการอนุรักษ์และการพัฒนางานด้านข้อมูลประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมยังเป็นงานระดับจุลภาคอยู่ ปรากฏจากงบประมาณที่จัดสรรน้อยกว่าในหมวดดำเนินการในการกิจอื่นของสถาบันการศึกษา (สัมภาษณ์, รศ.ชวน เพชรแก้ว 23 กันยายน 2548) การแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณในอดีตต่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์เอกสารท้องถิ่นเป็นการใช้บุคลากรทั้งอาจารย์และนักศึกษาเข้ามามีบทบาทในการอนุรักษ์โดยอาศัยกระบวนการเรียนการสอนที่สนับสนุนในชั้นการออกสำรวจรวบรวมและจัดเก็บต้นฉบับ การปริวรรตในบางส่วน สามารถนำมาให้การผลิตผลงานเพื่อเผยแพร่สามารถมีการสืบทอดต่อไป

ได้แต่ในปัจจุบันกระบวนการดังกล่าวได้ลดบทบาทลง และกลายเป็นภาระของนักวิจัย นักวิชาการ และผู้ที่เข้ามามีบทบาทโดยตรงของหน่วยงานเท่านั้น การตั้งงบประมาณจัดสรรทั้งกระบวนการเก็บรักษาต้นฉบับ การปริวรรตข้อมูลยังมีความจำเป็นเพื่อจัดจ้าง ทั้งนักวิชาการ นักวิจัย และลูกจ้าง ซึ่งยังคงอยู่ในงบประมาณวงเงินที่จำกัดอยู่ การดำเนินการของหน่วยงานในลักษณะเอกเทศของชุมชน ดังพบว่าในด้านการร่วมมือเกี่ยวกับการอนุรักษ์มีน้อยมากหรือแทบไม่มีเลย ทำให้หน่วยงานต้องสร้างบุคลากรเองแทนที่จะมีการอบรมและเชิญชวนให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการอนุรักษ์ ซึ่งในอนาคตอาจจะทำได้ เช่น การอนุรักษ์โดยผ่านสถาบันสงฆ์และกลุ่มเยาวชนท้องถิ่น โดยเน้นการให้ความรู้ต่อคนในชุมชนเพื่อการมีบทบาทในการพัฒนางานการอนุรักษ์ร่วมกัน (สัมภาษณ์, รศ.ชวน เพชรแก้ว 23 กันยายน 2548 และ ผศ. สมหมาย ปิณฑุทธิศิลป์ 1 พฤษภาคม 2548)

1.3 กระบวนทัศน์ต่อการบริหารจัดการแหล่งข้อมูลด้านการอนุรักษ์สมุดไทย

การสำรวจการดำเนินงานของแหล่งข้อมูลด้านการอนุรักษ์สมุดไทยพบว่ากระบวนการอนุรักษ์สมุดไทย บางแหล่งข้อมูลมีวิสัยทัศน์ในการบริหารและดำเนินการไปทิศทางเดียวกันซึ่งมีสาระสำคัญได้แก่ การอนุรักษ์ข้อมูลสมุดไทยควรเป็นกระบวนการจัดระบบแหล่งข้อมูลจากชุมชนเพื่อให้องค์ความรู้จากท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบันได้เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อกระบวนการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่นบนรากฐานความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ การเข้าใจวัฒนธรรมอันเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของท้องถิ่นภาคใต้ แม้ว่าในสังคมปัจจุบันการเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นจะมีผู้ให้ความสนใจและดำเนินงานด้าน

เหล่านี้ตามความสนใจและความถนัดในการส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่น แต่ปัญหาสำคัญในท้องถิ่นปัจจุบัน คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากท้องถิ่นอันเนื่องมาจากการพัฒนาทางสังคมเศรษฐกิจสมัยใหม่ ดังนั้นองค์ความรู้ดั้งเดิมของท้องถิ่นยังเป็นสิ่งที่ควรได้รับการสงวนรักษาเพื่อใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรมในการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่น สถาบันการศึกษาซึ่งมีบทบาทด้านการส่งเสริมและดำเนินการด้านวัฒนธรรมจึงควรเป็นอย่างและมีการกำหนดทิศทางการดำเนินงาน ซึ่งอาจขยายขอบเขตไปสู่ความร่วมมือกับชุมชน

การอนุรักษ์ข้อมูลจากเอกสารโบราณประเภทสมุดไทยเป็นข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรของท้องถิ่นสะท้อนความเป็นมาของประวัติศาสตร์ ดังจะพบว่าการใช้อักษรและการจัดบันทึกเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ซึ่งแสดงอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่แตกต่างจากข้อมูลหลักฐานร่วมสมัยเดียวกับที่เขียนหรืออธิบายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของภาคได้จากสังคมภายนอกท้องถิ่น การศึกษาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจากหลักฐานลายลักษณ์อักษรจึงจำเป็นสำหรับการศึกษาด้านหลักฐานประวัติศาสตร์ทั้งการเรียนการสอนระดับมัธยมและอุดมศึกษาของท้องถิ่นที่ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากท้องถิ่น อันเป็นแนวทางในการใช้ประวัติศาสตร์จากปัจจัยภายในสังคมท้องถิ่นเอง กระบวนการศึกษาและการเชื่อมโยงกับการศึกษาเอกสารในชุมชนท้องถิ่น เป็นการส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนท้องถิ่นและนักวิชาการที่สนใจค้นคว้าข้อมูลท้องถิ่นศึกษาขณะเดียวกันการศึกษาทำให้บุคคลเห็นคุณค่าต่อการอนุรักษ์และการสงวนรักษาข้อมูลของท้องถิ่น ดังนั้นกระบวนการดังกล่าวจึงเป็นแนวทางที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน ดังนั้นการสืบทอดกระบวนการอนุรักษ์ในท้องถิ่นเองได้ มีส่วนปลูกฝังคนในสังคมรุ่นใหม่ให้มีส่วนในการรับรู้กระบวนการเปลี่ยนแปลงทาง

วัฒนธรรม และการปรับตัวในสภาพสังคมสมัยใหม่ (สัมภาษณ์, ผศ.สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ 1 พฤษภาคม 2548)

นอกจากนี้ข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมของแหล่งข้อมูลต่างๆ ในปัจจุบันควรเป็นทิศทางการบริหารดำเนินงานที่เอื้อประโยชน์ต่อการศึกษา ค้นคว้าหรือการนำไปใช้ประโยชน์จากการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ซึ่งการอนุรักษ์ข้อมูลกระทำได้ในลักษณะของการส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าและการนำเอาภูมิความรู้ท้องถิ่นไปใช้เป็นพื้นฐานทางการศึกษาของเยาวชน หรือการศึกษาวิจัยที่นำเอาภูมิความรู้ของท้องถิ่นไปพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อให้เป็นทุนต่อสังคมท้องถิ่นเอง การพัฒนาระบบการบริหารงานดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายการดำเนินงานอย่างกว้างขวางเพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ (สัมภาษณ์, รศ.ชวนเพชรแก้ว 23 กันยายน 2548)

การบริหารจัดการแหล่งข้อมูลยังให้ความสำคัญต่อการดำเนินการที่สอดคล้องกับแผนแม่บทาระแห่งชาติ โดยเฉพาะในทศวรรษสืบสานวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา (ในช่วง พ.ศ.2541-2550) ซึ่งส่งเสริมการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมคือการใช้มิติทางวัฒนธรรมในการพัฒนาโดยผู้ที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรมเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานทางวัฒนธรรม การส่งเสริมการลงทุนทางวัฒนธรรม การปฏิรูปการศึกษาให้เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมบทบาทและเผยแพร่แลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมไทย ซึ่งเป็นด้านนโยบายทางวัฒนธรรมของรัฐในปัจจุบันพยายามส่งเสริมให้องค์กรในท้องถิ่นมีบทบาทในการอนุรักษ์ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น อันจะสอดคล้องกับการส่งเสริมให้มีการสืบค้นศึกษาเรื่องราวของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม

ซึ่งระบบการอนุรักษ์จะมีส่วนสนับสนุนนโยบาย การสืบค้นและการศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ทาง หนึ่ง เพราะในปัจจุบันในส่วนของการเก็บรวบรวม ข้อมูลสมุดไทยของแหล่งต่าง ๆ และการเผยแพร่ ไปยังผู้ที่สนใจซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในระบบการ ศึกษาและทั้งผู้เขียนและผู้สอนที่ต้องการใช้ ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของ วัฒนธรรมของท้องถิ่นภาคใต้เป็นหลักดังจะพบว่ การค้นคว้าระบบบันทึกศึกษาก็ได้มีส่วนส่งเสริม การพัฒนางานด้านข้อมูลทางวัฒนธรรมอยู่ด้วย ในลักษณะของการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลอันเกี่ยว กับประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของท้องถิ่นภาคใต้ (สัมภาษณ์, รศ.ชวน เพชรแก้ว 23 กันยายน 2548)

การส่งเสริมการอนุรักษ์ควรมุ่งสู่การนำไปใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น การศึกษา เรื่องราวการแพทย์พื้นบ้านของภาคใต้ ในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาอย่าง กว้างขวาง โดยแหล่งข้อมูลที่ทำการศึกษาศูนย์ วัฒนธรรมต่าง ๆ และพบว่ามี การดำเนินการใน โครงการร่วมกับสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งมี นโยบายสนับสนุนงานด้านการอนุรักษ์ข้อมูล เกี่ยวกับท้องถิ่นต่าง ๆ เช่น การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาสมุดไทยของสุราษฎร์ธานี ด้าน โครงการศึกษาวัฒนธรรมเกี่ยวกับการรักษาโรคตาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสำรวจตำรายาในสมุดไทย และการศึกษากระบวนการรักษาโรค ซึ่งเป็นโครงการ ต่อเนื่องมาตลอดตั้งแต่ พ.ศ.2530 จนถึงปัจจุบัน (สัมภาษณ์, รศ.ชวน เพชรแก้ว 23 กันยายน 2548)

นอกจากนี้ในด้านการบริหารโครงสร้างการจัด ระบบข้อมูลของแหล่งต่าง ๆ ในปัจจุบันมีแนวโน้มของ การพัฒนางานในระบบสารสนเทศ เทคโนโลยี ดังพบ ว่าข้อมูลสมุดไทยในปัจจุบันได้พยายามบันทึกฐาน ข้อมูลเบื้องต้นของทุกแหล่งเพื่อต่อการสืบค้น บัญชีเอกสาร ดำเนินการในแต่ละแหล่งแตกต่างกัน

ตามศักยภาพการบริหารงาน เช่น ทางสถาบันทักษิณ คดีศึกษาดำเนินการตั้งแต่เริ่มแรก พ.ศ.2511 ใช้ เทคโนโลยีในปี พ.ศ.2536 พ.ศ.2546 เปิดบริการ เว็บไซต์เพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นคว้า (สัมภาษณ์, คุณสมพร ชุมทอง 15 กรกฎาคม 2547) สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏ สงขลา ดำเนินการเฉพาะบัญชีข้อมูลศูนย์วัฒนธรรม พัทลุงเริ่มมีบันทึกข้อมูลราชการสมุดไทยของพัทลุง ในปัจจุบันอยู่ระหว่างดำเนินการเช่นเดียวกับแหล่ง ข้อมูลสำนักส่งเสริมวัฒนธรรมสุราษฎร์ธานีและ ภูเก็ต เป็นต้น

1.4 ปัญหาการพัฒนาศักยภาพฐานข้อมูล และการเผยแพร่เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับ ท้องถิ่น

จากการสำรวจปัญหาในเรื่องฐานข้อมูลสมุด ไทยพบว่า การใช้ข้อมูลในปัจจุบันมีข้อจำกัดของ รายละเอียดที่จัดตั้งในระบบฐานข้อมูลเดิม เช่น สถาบันทักษิณคดีศึกษามีการจัดทำบัญชีเอกสาร รายชื่อ รหัส สถานภาพ ข้อมูลโดยสังเขป อาทิ รูปแบบตัวอักษรภาษาที่ใช้สภาพ เช่น ชำรุดหรือ สมบูรณ์พอที่จะศึกษาได้ในส่วนเอกสารชั้นรองจะทำ รหัสบัญชีข้อมูลในระบบบรรณานุกรม ทั้งสองส่วน ยังขาดการทำข้อมูลสังเขปเนื้อหาซึ่งการเผยแพร่ ในระบบข้อมูลในการสืบค้นโดยเฉพาะการดำเนินงานบรรณานิทรรศน์ข้อมูลไทยยังขาดการดำเนินการ ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ (สัมภาษณ์, คุณชัยวุฒิ พิชะกุล 10 กรกฎาคม 2548) การดำเนินงานของแหล่งนี้ในการ พัฒนางานสำหรับการจัดทำฐานข้อมูลยังเกี่ยวโยง ไปถึงปัญหาด้านกำลังคนที่ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ เฉพาะทาง ชำนาญด้านคอมพิวเตอร์ และยังขาด งบประมาณในการจัดซื้อโปรแกรมทันสมัย การ ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำระบบฐานข้อมูลจึงยัง

กระทำได้ไม่รวดเร็วและทันสมัย นอกจากนี้ด้านของตัวข้อมูลเองยังขาดการวิเคราะห์ที่สมบูรณ์พอที่จะนำไปใช้ในชั้นรายละเอียด (สัมภาษณ์, คุณสมพร ขุมทอง 15 กรกฎาคม 2547) แหล่งข้อมูลอีกตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นปัญหาด้านระบบฐานข้อมูล เช่น สุราษฎร์ธานีพบว่าปัจจุบันที่ทำการสำรวจเอกสารสมุดไทยยังไม่มีการจัดระบบใหม่ โดยประมาณแล้วข้อมูลที่มีอายุประมาณร้อยละ 40 มีความสมบูรณ์พอที่สามารถนำมาศึกษา และทางสำนักต้องการดำเนินงานในลักษณะการสำรวจรายชื่อตรวจสอบข้อมูลใหม่จากเดิมเคยดำเนินการโดยกลุ่มสถาบันราชภัฏภาคใต้ในช่วง พ.ศ.2540 ซึ่งมีข้อบกพร่องด้านความสมบูรณ์ของข้อมูลสมุดไทยของแหล่งข้อมูลแบบนี้ ประมาณ พ.ศ.2547 ทางสถาบันได้อยู่ระหว่างดำเนินการสำรวจข้อมูลใหม่ และจัดทำสาระสำคัญหลักๆ ของเอกสารแต่ละเอง เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการจัดทำฐานข้อมูลสมุดไทยเกี่ยวกับวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ของแหล่งสุราษฎร์ธานี แต่ปัญหาการดำเนินการคือการขาดแคลนกำลังคนทางสำนักต้องนำมาใช้ในโครงการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ โดยเฉพาะการลงพื้นที่ในส่วนของสุราษฎร์ธานี ระนอง และชุมพร ความเห็นของผู้บริหารในปัจจุบันคือการดำเนินงานเกี่ยวกับสถานภาพการศึกษาและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งสืบค้นที่เคยดำเนินการช่วง พ.ศ.2540 มีจุดอ่อนในการนำไปใช้สืบค้นเอกสารชั้นต้นเนื่องจากในข้อมูลไม่ได้แสดงข้อมูลโดยสังเขป และชี้แจงสถานภาพที่ชัดเจน ทำให้ระบบฐานข้อมูลที่มีอยู่ยังยากต่อการนำไปใช้และการนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการศึกษาระดับการทำวิจัยข้อมูลสมุดไทยของภาคใต้ในปัจจุบัน (สัมภาษณ์, รศ.ชวน เพชรแก้ว 23 กันยายน 2548)

ลักษณะความร่วมมือในการจัดระบบฐานข้อมูลในภาคใต้ช่วง พ.ศ.2540-2541 ทำให้การศึกษาสมุด

ไทยมีข้อมูลในชุดสถานภาพการศึกษาและแหล่งสืบค้นวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ซึ่งเป็นความร่วมมือสถาบันราชภัฏกลุ่มภาคใต้และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมีนโยบายสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องราวของท้องถิ่นมีการจัดสรรงบประมาณในส่วนของการงานอนุรักษ์ ส่งเสริมเผยแพร่และพัฒนาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม การดำเนินงานเป็นเชิงรวบรวมเอกสารสมุดไทย หนังสือбудเพื่อทำบัญชีข้อมูล ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินงานเผยแพร่ข้อมูลสมุดไทยซึ่งเดิมไม่ปรากฏการสำรวจรายการเอกสารในลักษณะความร่วมมือของแหล่งชุมชนของภาคใต้ร่วมกับกลุ่มสถาบันราชภัฏ เป้าหมายต่อการศึกษาของกลุ่มสถาบันเองเป็นการตอบสนองต่อการศึกษาข้อมูลขั้นต้นจากท้องถิ่น โดยเฉพาะการศึกษาด้านวัฒนธรรมไทย การสอนในวิชาคติชนวิทยา ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมจากท้องถิ่นภาคใต้ การจัดระบบข้อมูลทำให้เกิดความร่วมมือกันและสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้าจากต้นฉบับของแหล่งข้อมูลต่างๆ อีกด้วย การศึกษาดำเนินการนั้นเป็นหนังสือбудขาวและбудดำในท้องถิ่นจากแหล่งข้อมูลยกเว้นโบราณซึ่งนิยมเก็บในแหล่งข้อมูลจำนวนน้อยมากในลักษณะของการจัดทำฐานข้อมูล ผู้ดำเนินการ คือ ผศ.สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ และคณะกรรมการได้ดำเนินงานประยุกต์ใช้โปรแกรม CDS/SIS ในการบันทึกข้อมูลทั้งหมด ซึ่งเป็นการดำเนินการจัดทำบรรณานุกรม โดยได้มีการออกแบบข้อกำหนดสัญลักษณ์ของหัวข้อที่จำเป็นและสำคัญปัญหาที่พบในการจัดทำบัญชีชื่อเอกสารครั้งแรกคือหนังสือбудชนิดเดียวกันเนื้อหาภายในเหมือนกันแต่ชื่อไม่ตรงกัน ทำให้ยากในการสืบค้นข้อมูลเบื้องต้น (สัมภาษณ์, ผศ.สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ 1 พฤษภาคม 2548)

ปัญหาของการสืบค้นข้อมูลของตัวเล่มบัญชี

บางข้อมูลที่ทำเท่าที่พบอีกคือการเรียงลำดับตามชื่อ ศึกษาข้อมูลได้ยากในแง่ของการจัดหมวดหมู่เป็นกลุ่มตามลักษณะของเนื้อหาที่จัดบันทึก ซึ่งทำให้ผู้ที่ต้องการศึกษาจำเป็นต้องอ่านชื่อเรื่องที่ใกล้เคียงกันหรือชื่อเรื่องที่ตรงกับรายการที่ต้องการศึกษาเท่านั้น ซึ่งหากมีการจัดหมวดหมู่เป็นกลุ่มเนื้อหาใกล้เคียงกันก็จะศึกษาได้ง่ายในแง่ของการสำรวจข้อมูล สำหรับการศึกษจากแหล่งต่าง ๆ ขณะเดียวกันพบว่าชื่อเรื่องบางเรื่องอาจไม่สื่อถึงข้อมูลที่อยู่ในตัวเล่ม หรือไม่มีรายละเอียดในส่วนชื่อเรื่องอาจเป็นเพราะสภาพของต้นฉบับสมุดไทยที่ได้มีความสำรวจจากแหล่งข้อมูลมีสภาพทั่วไปชำรุด โดยเฉพาะในส่วนของปกของหนังสือบุดที่ชำรุดขาดหายไป หากมีรายละเอียดผู้ที่ทำการสำรวจจำเป็นต้องศึกษาเนื้อหาภายในและต้องมีความรู้เกี่ยวกับตัวอักษรที่ใช้ในการบันทึกจึงจะให้ชื่อเรื่องที่ตรงกับตัวเล่มได้ ปัญหาข้อนี้แก้ไขได้ยากอยู่แล้วสำหรับการพัฒนาข้อมูลซึ่งมีจำนวนมาก

1.5 ปัญหาด้านการบริหารงานโดยชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการอนุรักษ์ข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่น

ลักษณะการจัดการแหล่งข้อมูลสมุดไทยในปัจจุบันที่พบคือการขาดการสานต่อระหว่างชุมชนและหน่วยงานที่มีบทบาทในการอนุรักษ์ข้อมูลสมุดไทย การดำเนินงานเป็นลักษณะการสืบทอดบทบาทการเก็บรักษาข้อมูลชุมชนจากเดิมที่เป็นบทบาทของชุมชนมาเป็นบทบาทของหน่วยงานที่ดำเนินการของท้องถิ่น อันเนื่องมาจากความพร้อมในด้านกำลังคนและงบประมาณ นโยบายและเป้าหมายสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินงานเช่นนี้ทำให้การมีส่วนร่วมกับชุมชนเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ยาก เครือข่ายการดำเนินงานเท่าที่ปรากฏมักเป็นหน่วยงานภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ ทำให้กระบวนการอนุรักษ์มา

จากโครงสร้างส่วนบนของสังคมที่เล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับความรู้ท้องถิ่น ขณะที่ชุมชนท้องถิ่นน่าจะมีส่วนในการส่งเสริมบทบาทในชุมชนของตนเอง ตัวอย่างแหล่งข้อมูลที่แสดงความพร้อมของชุมชนมีน้อยแหล่ง เช่น พิพิธภัณฑ์วัดเขียนบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ได้อาศัยวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนซึ่งในปัจจุบันก็ประสบปัญหาทางด้านการอนุรักษ์ในด้านการยืดอายุและรักษาต้นฉบับเอกสารโบราณของท้องถิ่น หน่วยงานการดำเนินงานของชุมชนดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรมทางด้านการจัดระบบเอกสารและความรู้เบื้องต้นในการเก็บรักษาต้นฉบับต่อไปอีกด้วย

ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ข้อมูลของท้องถิ่นอันเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการด้านวัฒนธรรม เพราะคนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของวัฒนธรรม วัฒนธรรมจึงเป็นวิถีชีวิตและเกี่ยวข้องกับคนในท้องถิ่น คนในท้องถิ่นเป็นผู้สร้างและเป็นผู้ใช้วัฒนธรรม จึงเป็นแนวคิดของการดำเนินงานที่เน้นให้การดำเนินงานด้านการอนุรักษ์เอกสารของท้องถิ่น จำเป็นต้องให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากที่สุดเนื่องจากเป็นเจ้าของวัฒนธรรมดังจะพบว่าหลักการที่ให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมหรือการให้คนในท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมดำเนินงานวัฒนธรรมของตนเองมีกำหนดชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเกี่ยวกับวัฒนธรรม รัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญด้านวัฒนธรรม อาทิ มาตรา 4, 39, 40, 43, 45, 46, 69, 74, 81 และมาตรา 289 ซึ่งอาจประมวลข้อมูลเป็นสาระสำคัญคือบุคคลมีสิทธิ์เสรีภาพในการรวมกลุ่มฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีหน้าที่ในการรับการ ศึกษา อบรม พัทธกิจ ปกป้อง สืบสานวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็เป็นหน้าที่ของรัฐในการให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองประชาชนให้เกิด

ความเข้าใจอันดีและสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนทุกศาสนา การส่งเสริม การค้นคว้าวิจัย ส่งเสริม ภูมิปัญญาเกี่ยวกับท้องถิ่นจนกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญได้กำหนดสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ของบุคคลของรัฐและองค์กรท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมดำเนินงาน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540) ซึ่งดำเนินการในลักษณะดังกล่าว ควรเป็นแนวทางที่เกิดขึ้นในการพัฒนางานด้านการอนุรักษ์ความรู้ท้องถิ่นในอนาคต

2. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการอนุรักษ์สมุดไทยให้เป็นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นภาคใต้อย่างยั่งยืน

การศึกษาการดำเนินการอนุรักษ์ข้อมูลสมุดไทยภาคใต้ พบว่า ปัญหาด้านการอนุรักษ์ในแหล่งข้อมูลปัจจุบันควรมีแนวทางในการพัฒนาระบบการอนุรักษ์ข้อมูลของท้องถิ่นพอประมวลได้คือ บทบาทของบุคลากรสถานศึกษาที่มีต่อกระบวนการอนุรักษ์ แนวทางการบริหารงานและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานด้านการอนุรักษ์และชุมชนในท้องถิ่น และแนวทางในการพัฒนาระบบข้อมูลในการศึกษาสมุดไทยเพื่อการศึกษาประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ซึ่งพอจะเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบของการอนุรักษ์สมุดไทยปัจจุบัน

2.1 บทบาทบุคลากรสถานศึกษาของภาคใต้ที่มีต่อกระบวนการอนุรักษ์ข้อมูลสมุดไทยภาคใต้

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์สะท้อนการศึกษาแบบแผนการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นโดยเฉพาะการมองว่าการอนุรักษ์เป็นการสงวนรักษาสิ่งที่มีคุณค่าให้คงอยู่สืบไป กระบวนการทำให้คงอยู่ย่อมมีความสำคัญในฐานะเป็นกลไกในท้องถิ่นท่ามกลางความห่างไกลจากความรู้ดั้งเดิมของชุมชนในปัจจุบัน กระบวนการดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรทางการศึกษา ทั้งจากภาครัฐและ

เอกชนชุมชนท้องถิ่นหากมองว่าส่วนคือองค์ประกอบของกลไกการอนุรักษ์ โดยเฉพาะหน่วยงานด้านวัฒนธรรมมักเกิดและพัฒนาจากสถาบันการศึกษา ย่อมเป็นหนทางที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้และจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ การศึกษาในปัจจุบันที่เน้นการแสวงหาความรู้ทางวัฒนธรรม การมุ่งเน้นการไขปัญหาท้องถิ่นด้วยการเร่งทำการศึกษาพื้นฐานของสังคมเองจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรทางการศึกษา ทั้งผู้สอนและผู้เรียนโดยมีกระบวนการเรียนการสอนเป็นแนวทางไปสู่การศึกษาองค์ความรู้ท้องถิ่น การนำเอาความรู้จากกระบวนการเรียนการสอนที่มีส่วนสนับสนุนการอนุรักษ์องค์ความรู้จะเป็นแนวทางที่สามารถสืบทอดและพัฒนาเกี่ยวกับการศึกษาท้องถิ่นให้ยั่งยืน เพราะกระบวนการศึกษาทั้งการปลูกสำนึก การส่งเสริมให้เรียนรู้ปฏิบัติจริงจากแหล่งข้อมูลของท้องถิ่นจะทำให้บุคคลเห็นคุณค่าเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งในปัจจุบันแนวทางนี้ควรส่งเสริมดำเนินการจริงจังทั้งในหลักสูตรปริญญาตรีและการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั่วไป การศึกษาจากการเรียนรู้การปฏิบัติจริงจะทำให้เกิดการศึกษาเชิงอนุรักษ์มีบทบาทกว้างขวางในการเรียนรู้ทางสังคมของท้องถิ่นภาคใต้ แทนที่การศึกษาอนุรักษ์ในชั้นของการสำรวจรวบรวมเท่านั้น ซึ่งกระบวนการการศึกษาในสังคมปัจจุบันควรมีบทบาทในชั้นการศึกษาวิเคราะห์ นำไปสู่การวิจัยองค์ความรู้ท้องถิ่นได้ในอนาคต (สัมภาษณ์, รศ. ชวน เพชรแก้ว 23 กันยายน 2548 และ ชัยวุฒิ พิชะกุล 10 กรกฎาคม 2548)

2.2 แนวทางการบริหารงานและการมีส่วนร่วมกับชุมชน

การบริหารงานในลักษณะการมีส่วนร่วมกับชุมชนเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ทำให้บทบาทการอนุรักษ์ข้อมูลสมุดไทยของภาคใต้เป็นกระบวนการศึกษาและการสนับสนุนจากท้องถิ่น และบุคคล

เจ้าของวัฒนธรรม เพราะปัญหาที่ผ่านมามักเป็น การเข้าใจว่าชุมชนชาติที่พึงในการเป็นแบบอย่างใน การอนุรักษ์องค์ความรู้ในท้องถิ่นปัจจุบัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากช่องว่างระหว่างสถาบันหน่วยงาน ที่ดำเนินงานและการทำความเข้าใจร่วมกัน กระแส ของการละทิ้งองค์ความรู้ท้องถิ่นตลอดจนการมอง ว่าท้องถิ่นขาดพลังร่วมกันในการสืบทอด สงวนรักษา และพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองอันเนื่องมาจากการ พัฒนาการทางสังคมที่เน้นความเจริญทางวัตถุ และ การส่งเสริมการเรียนรู้ ความรู้ใหม่จากสังคมภายนอก แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นทางเลือก หนึ่งในกระบวนการดำเนินงานทั้งด้านการสำรวจ รวบรวม ศึกษาโดยคนในสังคมได้มีส่วนร่วมในการ อนุรักษ์ข้อมูลท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของ ชุมชนปัจจุบันนับเป็นส่วน สำคัญในการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม เพราะ วิถีชีวิตของคนในสังคมมีความหลากหลาย จำเป็น ต้องให้คนในท้องถิ่นเองซึ่งเป็นเจ้าของวัฒนธรรมมี ส่วนร่วมในการดำเนินงาน จึงจะทำให้เกิดผลยั่งยืน ในการอนุรักษ์ไว้ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นเอง

ลักษณะการส่งเสริมการบริหารงานและ การมีส่วนร่วมกับชุมชนอาจกระทำได้คือการร่วม ทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหา ที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งความต้องการของชุมชน ต่อการอนุรักษ์องค์ความรู้ท้องถิ่นตนเอง การร่วมคิด สร้างรูปแบบและวิธีการการแก้ไขปัญหาและสนอง ความต้องการของชุมชน การดำเนินงานด้านการ อนุรักษ์โดยชุมชนมีส่วนร่วมน่าจะเป็นแนวทางเพิ่ม เต็มจากกระบวนการอนุรักษ์ของแหล่งข้อมูลที่ได้ สนับสนุนการร่วมมือประสานกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนภายนอกท้องถิ่นเองซึ่งได้ดำเนินการบ้าง แล้วในบางแหล่ง การดำเนินการในด้านการอนุรักษ์ อาจกระทำได้ในขั้นตอนของการวางแผนนโยบายการ อนุรักษ์ การสำรวจ รวบรวมองค์ความรู้ที่หลงเหลือ ในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์องค์ความรู้

ซึ่งแนวทางในขั้นการวิเคราะห์ความรู้อาจใช้แนวทาง ของบูรณาการระหว่างสหวิทยาการ และหลากหลายทัศนะ จากนักวิชาการและตัวแทนชุมชน อันจะทำให้ กระบวนการอนุรักษ์เป็นแบบแผนของการศึกษา องค์รวมทั้งจากบุคลากรและแนวทางในการศึกษา องค์ความรู้จากท้องถิ่นเอง

2.3 แนวทางในการพัฒนาระบบข้อมูลจากการ อนุรักษ์สมุดไทยเพื่อศึกษาด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม

เนื่องจากสมุดไทยเป็นข้อมูลเอกสารของท้องถิ่น ที่แสดงข้อมูลอย่างหลากหลายสะท้อนองค์ความรู้ จากการบันทึกของบรรพชนในท้องถิ่นภาคใต้ ดังจะ พบว่า เอกสารโบราณเหล่านี้บ่งบอกความเป็นมา ในอดีตของคนในท้องถิ่น สภาพวิถีชีวิต ความเป็น อยู่ทางสังคมวัฒนธรรมชุมชนการดำรงอยู่ร่วมกัน ของคนในอดีต ที่ผูกพันกับธรรมชาติตามความเชื่อ ของสังคมโบราณข้อมูลที่มีจำนวนมาก ปรากฏให้เห็น ทั้งจากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลศูนย์วัฒนธรรม หรือสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้ทั่วไป ข้อมูลจำนวนมากในชุมชนจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์ ที่ถูกต้อง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาเกี่ยว กับประวัติศาสตร์ของชุมชน และยังเป็นข้อมูลทาง วัฒนธรรมที่ในปัจจุบันไม่ได้ถูกผลิตขึ้นมาอีกใน แบบ แผนการศึกษาดั้งเดิมที่เคยมีมา

จากการประมวลแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญและ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาระบบข้อมูลใน ปัจจุบันของหน่วยงานต่างควรเป็นทิศทางเดียวกัน ซึ่งแนวทางหลักที่น่าจะเกิดประโยชน์ต่อการศึกษาด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่นภาคใต้ คือ

- การจัดระบบการดำเนินงานโดยการสำรวจใน แหล่งข้อมูลแต่ละแหล่งในลักษณะการดำเนินการ ประมวลข้อมูลทั้งหมด แบ่งกลุ่มข้อมูลตามสภาพของ ต้นฉบับ โดยอาจแบ่งเป็นต้นฉบับ 3 กลุ่ม พิจารณา

สภาพและประโยชน์ที่จะนำไปศึกษาหรือการนำไปจัดเก็บต้นฉบับ กลุ่มแรกมีความสมบูรณ์ของต้นฉบับกลุ่มที่ 2 เป็นต้นฉบับที่พอจะนำมาศึกษาได้ กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่ใช้ศึกษาไม่ได้ อยู่ในสภาพที่ชำรุดมาก กระบวนการคัดแยกต้นฉบับทำให้แหล่งข้อมูลสามารถจัดระบบข้อมูลสมุดไทยเพื่อทำให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาแท้จริง

- การศึกษาต้นฉบับในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 โดยส่งเสริมให้บุคลากรทำการศึกษาทำข้อมูลเบื้องต้นในลักษณะข้อมูลสาระสำคัญของแต่ละเรื่อง มีลำดับรายการชัดเจนจากต้นฉบับ สำนวนใด รหัสข้อมูลในขั้นตอนนี้อาจจำเป็นต้องอาศัยกำลังคนและงบประมาณสนับสนุนเพื่อทำการศึกษา ในลักษณะการจัดจ้างบุคลากรเพิ่มเติมจากบุคลากรประจำ

- ในฉบับที่สมบูรณ์และเป็นเอกสารหายากใช้ลักษณะดำเนินการปริวรรต (ถอดความ) ทั้งฉบับเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป

- เก็บต้นฉบับจริง และให้การบริการเผยแพร่ข้อมูลต้นฉบับลดลงเพื่อยืดอายุต้นฉบับจริงและอาจจัดแสดงต้นฉบับเป็นแบบอย่างสำหรับการศึกษาในลักษณะเอกสารหายากต่อไป

- เผยแพร่ข้อมูลฉบับปริวรรต (ในขั้นตอนนี้เคยดำเนินการหลายแหล่งและบางแหล่งมีการเผยแพร่ฉบับปริวรรตเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง) ซึ่งเอกสารที่เผยแพร่ลักษณะข้อมูลที่ปริวรรตแล้วเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในการศึกษาวิจัยอย่างยิ่งในปัจจุบัน อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดความสนใจในการศึกษาข้อมูลสมุดไทยด้านประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นภาคใต้แพร่หลาย เพราะทำให้ผู้ศึกษาในปัจจุบันเข้าใจข้อมูลได้ง่ายเนื่องจากผ่านการปริวรรตถอดความจากภาษาที่อ่านได้ยากมาเป็นภาษาไทยที่อ่านเข้าใจได้ในปัจจุบัน กระบวนการนี้ให้หลายแหล่งข้อมูลเห็นว่ามีความสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่นเป็นอย่างดี

- การจัดทำข้อมูลและจัดกลุ่มข้อมูลที่ผ่านการ

สรุปการเป็นข้อมูลเบื้องต้น ควรมีการนำมาจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการศึกษา ดังพบว่าการดำเนินการนี้ทางสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และสถาบันส่วนใหญ่มีนโยบายงบประมาณและเห็นว่าการดำเนินการจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมดำเนินการอย่างจริงจัง และการนำคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการพัฒนาฐานข้อมูลก็เป็นความจำเป็น ในการจัดทำข้อมูลทางวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะเล็งเห็นว่าจะเป็นแนวทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาและเพื่อง่ายต่อการเผยแพร่ข้อมูลสมุดไทย การสืบค้นของนักวิชาการและผู้สนใจศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับท้องถิ่นของแหล่งข้อมูล

- การจัดทำฐานข้อมูลในการส่งเสริมให้ความรู้ทั้งทางกระบวนการอนุรักษ์ การเผยแพร่ข้อมูลสมุดไทย สำหรับการนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการทำวิจัยสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องในทางหนึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ก็ได้มีส่วนดำเนินการในการวิเคราะห์องค์ความรู้เหล่านี้ไปด้วยโดยเฉพาะในกระบวนการศึกษาวิจัยทั้งของหน่วยงานเองและลักษณะการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานสถาบันภายนอก เช่น ลักษณะโครงสร้างการวิจัยเกี่ยวกับงานด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นก็มีการดำเนินงานทั้งจากหน่วยงานของรัฐระดับและท้องถิ่น รวมทั้งความร่วมมือกับการวิจัยวัฒนธรรมภาคใต้ของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นต้น

- การส่งเสริมโครงการพัฒนากำลังคนในการสนับสนุนการอนุรักษ์ข้อมูลสมุดไทยในอีกด้านหนึ่งสามารถดำเนินการร่วมกับการวางแผนนโยบายการสร้างกำลังคนและสนับสนุนการดำเนินงานวิจัย เช่น การสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษามีบทบาท และมีส่วนร่วมในการดำเนินการของหน่วยงานเกี่ยวกับการสำรวจ รวบรวมข้อมูลจากชุมชน เช่น ในลักษณะจัดฝึกอบรม และการมีการปฏิบัติจริง ๕